

бути засвідчене в тексті угоди сторонами, тобто окремо підписом потерпілого, біля якого необхідно поставити ініціали та прізвище. За такою ж аналогією проставляється підпис підозрюваного (обвинуваченого).

В угоді про примирення сторони узгоджують покарання. Таке узгодження можливе лише в рамках, визначених ККУ. Припускається також врахування положень ККУ, у яких передбачено можливість звільнення особи від кримінальної відповідальності. Так, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46 ККУ) можливе лише при вчиненні злочину невеликої тяжкості або неумисного злочину середньої тяжкості за умови, що особи примирилися між собою і винна особа повністю компенсувала збитки потерпілому.

Таким чином, новий інститут угоди про примирення це є форма компромісу між сторонами кримінальної справи за окремими категоріями справ (нетяжкі злочини, незначні кримінальні проступки), які є ефективним видом закінчення кримінальної справи, що дозволяє врахувати інтереси обох сторін, зекономити час та ресурси для розслідування та розгляду більш тяжких злочинів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – ст.41.

2. Концепція реформування кримінальної юстиції, затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т./Є.М. Блажівський, Ю.М.Грошевий, Ю.М.Дьомін, та ін.; за заг. ред. В.Я.Тація, В.П.Пшонки, А.В.Портнова – Х.: Право, 2012 – 664с.

Рудакевич О. М.

к.філос.н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи ЮФ ТНЕУ

СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНА РІВНІСТЬ ЯК ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАВА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Українці відчують себе європейцями, тому вимагали під час революційних подій 2013-2014 р. від існуючої тоді влади кардинальних змін, вимагають і сьогодні « повної перезавантаження існуючої потворної держави». Потрібно запровадити в державне управління та в соціальне буття нашого народу систему європейських цінностей. Що ж це за соціальні і моральні цінності, що лежать в основі європейської цивілізації?

Найважливішими принципами, що регулюють соціальні відносини, є поняття *справедливості* та *рівності*. Найбільш бажаною суспільною мрією впродовж всієї історії людської цивілізації була ідея соціальної справедливості. Люди постійно спираються на уявлення справедливості і несправедливості, створивши паралельно систему релігійних норм, що витлумачує категорії добра і зла. І якщо останні є моральними нормами, то соціальна справедливість є

основоположною в законодавстві сучасного демократичного суспільства, в якому право розглядається як нормативно закріплена справедливість. Саме поняття "юстиція" по латині означає справедливість. [1, с. 200].

У філософському словнику поняття "справедливість" визначається як поняття про належне, відповідне визначення сутності людини та її невід'ємних прав. Справедливість - категорія як морально-правова, так і соціально-політична. Поняття справедливості містить у собі вимоги відповідності між практичною роллю різних індивідів (соціальних груп) у житті суспільства та їхнім соціальним становищем, між їхніми правами та обов'язками, між діянням і відплатою, працею і винагородою, злочином і покаранням, заслугами людей та їх суспільним визнанням. Невідповідність у цих співвідношеннях оцінюється як несправедливість. "Соціальна справедливість - це система суспільних відносин, яка забезпечує рівний, справедливий розподіл політичних, юридичних, економічних та інших прав і матеріальних цінностей.

Соціальна рівність - поняття, що означає однакове соціальне становище людей, що належать до різних соціальних класів і груп. Відповідно *соціальна нерівність* - форма соціальної диференціації, при якій окремі індивіди, соціальні групи, верстви, класи знаходяться на різних щаблях вертикальної соціальної ієрархії і володіють нерівними життєвими шансами і можливостями задоволення потреб.

У найзагальнішому вигляді нерівність означає, що люди живуть в умовах, за яких вони мають нерівний доступ до обмежених ресурсів матеріального і духовного споживання. Виконуючи якісно нерівні види праці, в різній мірі задовольняючи суспільні потреби, люди іноді виявляються зайняті економічно неоднорідною працею, бо такі види праці мають різну оцінку їх суспільної корисності. Враховуючи незадоволеність членів суспільства існуючою системою розподілу влади, власності і умов індивідуального розвитку, все ж потрібно мати на увазі універсальність нерівності людей. Основними механізмами соціальної нерівності є відносини власності, влади (панування і підпорядкування), соціального (тобто соціально закріпленого і ієрархізованого) поділу праці, а також неконтрольована, стихійна соціальна диференціація. Ці механізми переважно пов'язані з особливостями ринкової економіки, з неминучою конкуренцією (в т. ч. на ринку праці) та безробіттям. Сутнісною ознакою соціальної нерівності визначається нерівний доступ соціальних суб'єктів до дефіцитних суспільних благ, ресурсів, суспільного багатства (запасу активів, капіталів) [2; 3].

Головною етичною нормою у здійсненні справедливості - це повага до права й гідності людей. Ця думка може бути виражена і по-іншому: "справедливість полягає у виконанні людиною своїх обов'язків, мається на увазі, що обов'язок - це форма повинності, яку людині ставлять дії, що гарантують права людей". Такі обов'язки (виконання боргу) можуть носити як правовий характер (обумовлені законодавством), так і моральний (обумовлені моральною вимогою поваги до людської гідності по відношенню до іншого). Обов'язки та права завжди знаходяться в єдності. Якщо дотримання справедливості стосовно інших людей передбачає виконання своїх обов'язків (боргу), то справедливість стосовно себе передбачає відстоювання своїх прав.

Соціальна справедливість регулює взаємодію суб'єктів якими виступають великі соціальні групи, суспільство загалом. Сучасна наука обґрунтувала певні концепції соціальної справедливості. Залежно від співвідношення справедливості, свободи, рівності та нерівності можна виділити наступні:

1. Вирівнююча концепція. Вона виходить з близькості або тотожності понять справедливості і рівності. Критерієм вирівнюючої справедливості є арифметична рівність. Даний вид справедливості застосовується в сфері цивільно-правових угод, відшкодування шкоди, покарання і т. д.

2. Розподільча концепція. Розподільча справедливість як принцип означає розподіл загальних благ по гідності, пропорційного внеску і внеску того чи іншого члена суспільства: тут можливе як рівне, так і нерівне наділення відповідними благами, пільгами.

3. Ліберальна концепція. Ця концепція виходить з можливості збалансувати свободу і рівність, зробити їх опорою один одного в межах цілісної системи соціальної справедливості. Найбільш відомим представником цього підходу є сучасний американський філософ Дж. Роулз (автор праці "Теорія справедливості"). Дж. Роулз розглядає справедливість як принцип соціальної організації. У визначення справедливості він включає поняття рівності та нерівності. Справедливість виступає як міра рівності і міра нерівності між людьми. Люди повинні бути рівні в правах і ця рівність має бути закріпленою законом. Вони повинні бути рівні при розподілі соціальних цінностей. Однак справедливою буде і нерівність у розподілі соціальних цінностей, коли це такий нерівний розподіл, що дає переваги кожному [4; 47].

Розглядаючи правовий вимір категорії рівності, досліджується як вона відображалася у системі позитивного права, набуває конкретної форми, у вигляді формально закріпленого принципу рівності всіх перед законом. Звертається увага на те, що вся історія розвитку права – це історія прогресуючої еволюції змісту, об'єму, масштабу та міри формальної (правової) рівності із збереженням самого цього принципу як важливої властивості права.

Історичний досвід підтвердив, що, з одного боку, проблема соціальної рівності виступала своєрідним індикатором соціальної справедливості у людських стосунках, а, з іншого – рівень актуальності цієї проблеми безпосередньо залежав від забезпечення та дотримання принципу справедливості на всіх етапах розвитку людського суспільства. Як добрий зразок застосування соціальної справедливості наведемо положення європейського законодавства щодо соціального права громадян держав Європейського Союзу

Принцип рівності (принцип заборони дискримінації) є одним з головних принципів функціонування Європейського Співтовариства і Європейського Союзу. Свій початок він бере в ст.ст. 12 і 13 Договору про ЄС. У ст. 12 закріплюється заборона будь-якої дискримінації в державах-членах за ознакою державної приналежності. Ст. 13 наділяє Співтовариства повноваженнями щодо вжиття заходів для боротьби з проявом дискримінації за такими ознаками: стать, раса, етнічне походження, релігія або переконання, інвалідність, вік, сексуальна орієнтація. Неприпустимість дискримінації є найважливішим принципом основних прав особистості відповідно до ст. 21 Хартії Європейського Союзу про основні права 2000 р.

У трудовому праві ЄС принцип рівності реалізується трьома блоками норм. Перший стосується забезпечення недискримінації за ознаками расової та етнічного походження, другий - за ознаками релігії або переконань, інвалідності, віку, сексуальної орієнтації - в трудових і тісно пов'язаних з ними відносинах, третій стосується забезпечення рівноправності чоловіків і жінок у професійній сфері. Перший блок норм міститься в Директиві Ради 2000/43 / ЄС від 29 червня 2000 р. імплементує принцип рівності між людьми безвідносно расового та етнічного походження, другий блок норм концентрує Директива

Ради 2000/78 / ЄС від 27 листопада 2000 р про створення спільних стандартів на підтримку рівності прав у сфері зайнятості. Обидва документи надзвичайно схожі в своїх положеннях, їх об'єднує загальний підхід до заборони дискримінації на основі відповідних ознак.

Директива 2000/78 / ЄС, як і Директива 2000/43 / ЄС, розрізняє пряму і непрямую дискримінацію. Застосування принципу рівності означає відсутність як прямої, так і непрямой дискримінації за дискримінуючою ознакою в державному або приватному секторі, включаючи органи влади: 1) при працевлаштуванні, допуск до заняття вільною професією або професійною діяльністю, включаючи критерії підбору кадрів і умови набору нових співробітників, незалежно від галузі виробництва і рівня професійного положення, включаючи просування по службі; 2) в тому, що стосується всіх видів професійного керівництва, професійного навчання, підвищення кваліфікації та перенавчання, включаючи практичні заняття; 3) щодо умов праці та зайнятості, включаючи звільнення, а також оплату; 4) в тому, що стосується членства або участі в організації працівників або роботодавців, або організації, члени якої належать до конкретної професії, включаючи можливість отримання переваг, що надаються участю в такій організації. [3; 19-20].

Так як цінності ліберальної демократії застосовані у європейському законодавстві є пріоритетом розвитку України, вважаємо що продемонстровані зразки становлять інтерес у практичному плані. Адже кожна людина повинна володіти рівним правом щодо найбільш великої системи основних свобод, сумісної з подібними свободами для всіх інших людей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Марченко Є. О. Світоглядна еволюція європейської філософії щодо ідей справедливості / Є. О. Марченко // Філософія освіти, 3 (5), 2006. - К. : Майстер-клас. - С. 199-207.
2. Судаков М. В. Соціологічна концептуалізація соціальної нерівності як чинника структурної диференціації соціальних систем : дис. ... канд. соц. наук : 22.00.01 / М. В. Судаков. - КНУ ім. Тараса Шевченка. - К., 2008. - 16 с.
3. Трудовое и социальное право Европейского Союза: документы и материалы / О. Качкин. // М. – Права человека. - 2005.
4. Rawls T., Teoria sprawiedliwości, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994.
5. Sprawiedliwość jako zasada życia społecznego / Kazimierz Ilski. Poznań : Księgarnia św. Wojciecha, 2005. 31 s.

Станько І. Я.
здобувач, Національна академія
внутрішніх справ

РОЛЬ ПРИНЦИПІВ ПРАВА У ВТІЛЕННІ ІДЕЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ СИСТЕМІ ПРАВОСУДДЯ

Справедливість являється важливою ознакою демократичності суспільства, ключовим елементом в забезпеченні функціонування правової системи. Вона потребує втілення як в законодавчих актах, так і в актах органів правозастосування.